

Nr 135.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående införande av tull å vissa frövaror m. m.; given Stockholms slott den 29 februari 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

David Pettersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 februari 1924.*

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pettersson:

Den svenska fröodlingen arbetar för närvarande till följd av den mäktiga utländska konkurrensen under synnerligen svåra förhållanden. Från åtskilliga håll har också under de senare åren framhållits angelägenheten av att statliga åtgärder vidtagas till skydd för densamma, och har i sådant avseende bland annat föreslagits åsättande av importavgifter vid införsel till riket av frövaror eller ökat tullskydd för sådana varor.

Jag anhåller nu att för Kungl. Maj:t få anmäla denna fråga.

Till en början torde jag därvid få lämna en kortare *redogörelse för nu gällande bestämmelser rörande import av frövaror samt för vissa framställningar och förslag om åtgärder till skydd för den inhemska fröodlingen.*

För närvarande är — fränsett barrträdsfrö och kanariefrö — tull åsatt allenast frö av rödklöver och timotej. Den förra frösorten är åsatt en tull av 20 öre för kilogram och den senare en tull av 10 öre för kilogram. Tullen å timotejfrö infördes 1888 och bestämdes då till 5 öre för kilogram, varefter tullsatsen 1911 höjdes till 10 öre för kilogram. Sistnämnda år infördes tullen å rödklöverfrö.

I fråga om import av frövaror inrymmas föreskrifter i *kungörelserna den 5 februari 1909 (nr 8) angående införsel av samt handel med vissa slag av utländskt frö och den 4 april 1910 (nr 27) angående införsel av samt handel med utländskt barrträdsfrö*. Enligt dessa kungörelser må vissa utländska fröslag icke i riket införas, med mindre emballaget är märkt med orden »utländskt frö» och fröet undergått behandling med eosinlösning (färgning) på visst föreskrivet sätt.

I vad avser handel med frö är i sagda kungörelser föreskrivet, att emballage, vari vissa slag av utländskt frö försäljas, skall vara märkt med orden »utländskt frö» samt att i räkningar och fakturor m. m. angående fröet skall angivas, att fröet är utländskt.

Intill 1921 funnos, fränsett tullbestämmelserna, inga andra föreskrifter i fråga om import av frö än de nyssnämnda. Emellertid förspordes från åtskilliga håll — särskilt från representanter för fröodlings- och fröförädlingsverksamheten — farhågor för tilltagande spridning inom landet av mindrevärdigt utländskt frö och framhölls angelägenheten av att åtgärder vidtoges till förhindrande härav. Vidare anfördes, detta särskilt under åren närmast efter världskrigets avslutande, att den inhemska fröodlings- och fröförädlingsverksamhetens fortbestånd allvarligt hotades genom konkurrens från den utländska fröhandeln. Till följd av valutaförhållandena i vissa fröproducerande länder kunde nämligen utländska frövaror utbudas till försäljning i Sverige för priser, med vilka varje konkurrens från inhemska producenter vore utesluten. För den skull påyrkades bestämmelser för kontroll å såväl införseln av som handeln med frövaror.

Lantbruksstyrelsen, vars utlåtande inforrats över i ämnet gjorda framställningar, avgav sådant utlåtande den 18 mars 1921. Däri hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte dels låta verkställa en allsidig utredning och utarbeta förslag i fråga om reglering av importen av samt handeln med frövaror dels ock, i avvaktan på resultatet av nämnda utredning och med anledning därav till äventyrs företagna åtgärder, föranstalta om åvägbringande av tillfälligt förbud mot import av frö av såväl vallväxter och rotfrukter som trädgårdsväxter.

I enlighet med vad lantbruksstyrelsen sålunda hemställt utfärdade *Kungl. Maj:t den 18 mars 1921 kungörelse (nr 92) angående förbud tillsvidare mot införsel till riket av vissa slag av frön*.

Enligt denna kungörelse får ej, utan tillstånd av lantbruksstyrelsen, införsel till riket äga rum av följande i gällande statistiska varuförteckning under nedanstående nummer upptagna varor:

Nummer i statistiska varuförteckningen	Varuslag
	Frö:
88	timotej-
89	rödklöver-
	andra slag ej särskilt nämnda, även pulveriserade:
90 A	alsike- och vitklöver-
C	hundäxing-
F	rajgräs-
H	rov-, morot-, kålrot- och bet-
I	trädgårds-, blomsterfrö
K	köksväxtfrö
L	annat frö.

Nämnda införselbud gäller ännu, med den inskränkning dock att det samma i vad angår blomsterfrö upphävts genom kungörelse den 1 april 1921 (nr 127).

Genom beslut den 29 juni 1921 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag angående åtgärder till skydd mot faran av import och spridning av mindrevärdigt frö och be- myndigades lantbruksstyrelsen att tillkalla högst fyra sakkunniga personer för att inom lantbruksstyrelsen biträda vid uppdragets fullgörande. Uppdraget avsåg jämväl utredning angående omorganisation av frökontrollverksamheten.

Sedan den åt lantbruksstyrelsen uppdragna utredningen angående åtgärder till skydd mot faran av import och spridning av mindrevärdigt frö slutförts, överlämnade lantbruksstyrelsen med skrivelse den 17 februari 1922 förslag dels till lag om vad iakttagas skall vid försäljning av utsädesfrö i vissa fall dels ock till kungörelse angående bestämmelser att iakttagas vid införsel av vissa slag av frön (Statens offentliga utredningar 1922: 25 sid. 1—43).

Det sålunda framlagda lagförslaget avser vissa särbestämmelser för handeln med frö och är byggt på den principen, att säljaren av en utsädesvara skall vara skyldig att lämna köparen vissa uppgifter angående fröet, som framför allt kunna vara av betydelse att känna för bedömande av fröets lämplighet till utsäde. Dessa uppgifter skola emellertid icke vara allenast upplysningar utan tillika innebära utfästelse från säljarens sida att fröet verkligen är av uppgiven beskaffenhet.

Förslaget till importkungörelse avser en bestående reglering — för normala förhållanden — av importen av frövaror, och meddelas däri de när-

mare bestämmelser, som ansetts böra föreskrivas såsom villkor för import. Dessa bestämmelser åsyfta utestängande från landet av sådant frö, som genom okänt eller olämpligt ursprung eller i annat avseende mindrevärdiga egenskaper kan anses vålla en minskad produktion.

I sin ovannämnda skrivelse den 17 februari 1922 framhöll lantbruksstyrelsen, att genomförandet av de framlagda förslagen, om än av visst gagn för svensk fröodling, enligt styrelsens mening dock icke kunde anses medföra det skydd för denna näring, varav den vore i behov, om den skulle kunna bestå under nuvarande exceptionella förhållanden.

I ett vid skrivelsen fogat särskilt yttrande av en av de för utredningen tillkallade sakkunniga, direktören H. Weibull, med vilken en annan av de sakkunniga, greve Ph. Bonde, instämde, anfördes, att de föreslagna författningsbestämmelserna måste kompletteras med mera direkta åtgärder för den inhemska fröodlingens skydd. I sådant avseende föreslogs åsättandet av importavgifter vid införsel av vissa fröslag, vilkas odling inom landet försvårades eller äventyrades genom konkurrens med importerat frö, som i förhållande till det inom landet odlade och med hänsyn till i Sverige rådande klimatiska förhållanden oftast måste anses vara i högre eller lägre grad mindrevärdigt. En sådan avgift syntes gagnelig även från den synpunkten, att därigenom under nuvarande tryckta finansläge skulle kunna erhållas medel till modernisering av frökontrollen i landet särskilt genom inrättandet och vidmakthållandet av en statens centrala frökontrollanstalt, varigenom också avgiften skulle komma jordbruket i dess helhet till godo. Beträffande de av direktören Weibull sålunda framförda synpunkterna anförde lantbruksstyrelsen i skrivelsen den 17 februari 1922, att styrelsen visserligen ansåge dem förtjänta av allt beaktande, men att styrelsen dock icke ansett sig böra upptaga nämnda spörsmål i sammanhang med de då avlämnade förslagen.

När lantbruksstyrelsen sedermera med skrivelse den 29 maj 1922 överlämnade förslag i fråga om frökontrollverksamhetens omorganisation, vars genomförande skulle ställa krav på avsevärt bidrag från statens sida, anförde emellertid styrelsen, att nyssberörda spörsmål angående anskaffande genom importavgifter av medel för ändamålet av styrelsen tagits under omprövning. Utan att närmare ingå på frågan om upptagande av importavgifter i allmänhet, uttalade lantbruksstyrelsen som sin mening, att synnerligen beaktansvärda skäl förebragts för att genom importavgifter på vissa fröslag åvägbringa erforderliga medel för genomförande av den föreslagna omorganisationen av frökontrollverksamheten. Härigenom komme ock det svenska jordbruket, till vars fromma omorganisationen skedde, att självt få bära kostnaden därför.

Över de av lantbruksstyrelsen framlagda författningsförslagen avgåvos yttranden av bl. a. samtliga länsstyrelser i riket, hushållningssällskapens förvaltningsutskott, kommerskollegium, handelskamrarna samt vissa sam-

manslutningar å fröhandelns område. Det torde ej erfordras att här lämna redogörelse för dessa utlåtanden, då nämligen, vad lagförslaget beträffar, detsamma närmare behandling av åtskilliga anledningar synes böra för det närvarande undanskjutas och frågan om utfärdande av importkungörelse icke lärer i detta sammanhang behöva upptagas till Kungl. Maj:ts prövning.

Emellertid torde förtjäna omnämnas, att i de av hushållningssällskapens förvaltningsutskott avgivna utlåtandena så gott som enstämmigt uttalats anslutning till det Weibullska förslaget om importavgifter. Från andra håll åter har förslaget mött bestämt motstånd. Sålunda har t. ex. Skånes handelskammare i detta avseende anfört, att för den händelse, med hänsyn till den inhemska fröodlingens behov av skydd mot utländsk konkurrens, gällande importförbud icke kunde upphävas utan att andra åtgärder i stället bleve vidtagna, dessa åtgärder borde sökas på det tullpolitiska området och icke på den indirekta väg, som en importreglering anvisade.

I det övervägande antalet fall har emellertid frågan om importavgifter icke berörts i de avgivna yttrandena.

Vid *anmälan den 24 november 1922 av lantbruksstyrelsens förslag* och framställningar i förevarande ämne fann Kungl. Maj:t desamma för det dåvarande icke föranleda vidare åtgärd, än att Kungl. Maj:t samma dag utfärdade kungörelser (nr 527 och 528) angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förenämnda kungörelse den 5 februari 1909 samt angående ändrad lydelse av 3 § i ovanberörda kungörelse den 4 april 1910, varigenom viss utsträckning skedde av föreskriften om färgning av frö vid införsel till landet samt meddelades viss ytterligare bestämmelse angående färgningen. Emellertid förklarade Kungl. Maj:t Sig framdeles vilja taga under övervägande de vidare åtgärder, som i framställningarnas syfte kunde finnas erforderliga och lämpliga.

Jag torde i detta sammanhang böra omförmäla, att under 1922 hos Kungl. Maj:t gjorts vissa framställningar i fråga om åtgärder för skydd åt den svenska fröförädlingsverksamheten, vilka framställningar gå ut på, bland annat, införande av importavgifter. Jämväl har ifrågasatts ökat tullskydd.

Frågan angående åsättande av importavgifter å frö uppkom sedermera till behandling vid 1923 års riksdag. I likalydande motioner, nr 69 i första kammaren och nr 130 i andra kammaren hemställdes, att vid införsel av vissa slag av frö skulle åsättas licensavgifter med vissa angivna belopp. Sådana licensavgifter vore enligt motionärernas mening oundgängligen påkallade av omsorgen om vidmakthållande av produktionsförmågan hos landets växtodling. Påläggandet av dylika avgifter skulle emellertid vara gagneligt även från den synpunkten, att därigenom skulle kunna erhållas medel för en omedelbar modernisering av frökontrollen i landet. Samtidigt framlades tvenne motioner, nr 70 i första kammaren och nr 131 i andra kam-

maren, med hemställan att de medel, som erhållits genom sagda licensavgifters upptagande, måtte användas till inrättande av en central frökontrollanstalt samt i övrigt för främjande av växtodlingen enligt de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt utfärda.

Nu nämnda motioner hänvisades till sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott. I utlåtande nr 1 hemställde utskottet av vissa anförda skäl, att sistberörda motioner angående inrättandet av en central frökontrollanstalt m. m. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Med hänsyn till den ståndpunkt, utskottet sålunda funnit sig böra intaga till den gjorda framställningen om inrättandet av en central frökontrollanstalt, ansåg sig utskottet sakna anledning ingå på särskild prövning av den i förberörda motioner gjorda hemställan om påläggande av licensavgifter vid införsel av vissa fröslag, varför utskottet hemställde, att dessa motioner icke heller måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan blev av riksdagen bifallen.

För att erhålla vederbörligt underlag för bedömning av frågan om de åtgärder, som, fränsett de föreslagna författningsbestämmelserna, må vara erforderliga och av beskaffenhet att böra genomföras för att bringa fröodlingsverksamheten skydd under nuvarande brydsamma förhållanden samt för förhindrande så effektivt som möjligt av spridande av mindrevärdigt utsädesfrö, har *lantbruksstyrelsen ånyo anmodats att verkställa utredning* och inkomma med förslag i sådant avseende.

Sedan styrelsen efter samråd i vissa delar med byråchefen å generaltullstyrelsens tullbehandlingsbyrå verkställt sådan utredning, har *lantbruksstyrelsen i frågan avgivit en den 1 februari 1924 dagtecknad promemoria*.

I denna promemoria framhålles till en början *det inhemska fröets företräde framför det utländska*:

Erfarenheten har lärt och en omfattande försöksverksamhet till fullo bestyrkt, att frö av sorter och stammar, som uppdragits inom Sverige, äro betydligt värdefullare för odling av det stora flertalet av landets kulturväxter än importerat frö i allmänhet. Särskilt gäller detta ifråga om vall- och foderväxterna. Under andra klimatiska förhållanden uppdragna växtformer passa ej alltid för svenska klimat- och jordförhållanden och lämna ofta här i landet lägre skördar än inhemskt frö.

I särskilt hög grad torde detta gälla beträffande rödklöver, alsike och timotej men jämväl i större eller mindre grad beträffande hundäxing, ängssvingel, renlost och de båda rajgräsen ävensom humleluzern. Det svenska rödklöverfröets stora avkastningsförmåga och överlägsenhet, jämfört med importerat klöverfrö, torde av gammalt vara både allmänt känd och erkänd. Detta förhållande har ju också lett därtill, att rödklöverfrö till skydd för den inhemska fröodlingen av denna växt åsatts en tull av 20 öre per kilogram. Icke heller något utländskt frö av alsikeklöver, som myllats i svensk jord, torde kunna i avkastningshänseende jämföras med det svenska. Den allmänt i världsmarknaden förekom-

mande alsikeklövern, till exempel den amerikanska, torde såsom regel i Sverige icke lämna mer än två tredjedelar av den skörd, som goda svenska stammar giva. Vad här anförts angående det svenska klöverfröets överlägsenhet torde även, om också i mindre grad, gälla övriga ovanberörda vallväxter. Anmärkas må dock, att olägenheten av utländska frövarors bristande lämplighet för svenska förhållanden framträder mindre vid odling i det sydligaste Sverige eller vissa delar av Skåne med dess gynnsamma klimat. I allt fall lider det intet tvivel, att inom landet odlad frö av ifrågavarande slag även i nyssnämnda landsdelar som regel giver bättre skörderesultat än det utom landet uppdragna fröet.

Beträffande foderrotfrukterna, för vilkas fröodling även begärts skydd, är förhållandet i viss mån ett annat. Av dessa växter marknadsföres för närvarande inga på grund av klimatiska förhållanden naturligt framkomna sorter och stammar, utan äro de alster av mer eller mindre långt driven förädling. Inom Sverige har sedan årtionden tillbaka pågått förädling av dessa växter med så gott resultat, att nu av samtliga rotfruktslag förefinnas förädlade stammar, som till fullo kunna mäta sig med de bästa i utlandet uppdragna. Erkännas må dock, att vissa utländska stammar, särskilt danska, måste anses fullt jämbördiga med de svenska. Denna jämförelse gäller emellertid endast kvalitetsutsädet. De allmänt på världsmarknaden förekommande frövarorna av rotfruktsfrö — ofta alstrade utan noggrant urval av stamfrö eller utgörande resultat av s. k. fri odling utan säkerhet för sort eller stam — lämna enligt vad erfarenheten visat en avsevärt lägre avkastning än de i Sverige producerade, vilka odlas på jämförelsevis få händer och i regel med användande av utvalt stamfrö.

Även beträffande foderrotfrukternas frö måste därför som regel anses, att det inom landet odlade fröet giver högre avkastning än det utländska.

Angående *den svenska fröodlingens svårigheter och åtgärder för dess vidmakthållande* anför lantbruksstyrelsen följande:

Den svenska fröodlingen har alltid på grund av konkurrens från utlandet arbetat under tryckta förhållanden. Detta beror på vårt lands för fröodling jämförelsevis mindre gynnsamma klimat, varuti väl kan alstras stora foderskördar, men vilket som regel lämnar avsevärt lägre fröskördar än varmare och torrare klimat, varför produktionskostnaden för ett kilogram svenskt frö under alla förhållanden måste ställa sig dyrare i Sverige än i länder med för fröproduktionen gynnsammare betingelser. Under nu rådande ekonomiska förhållanden, då samtliga produktionsfaktorer i Sverige torde ställa sig dyrare än i de flesta andra fröproducerande länder, har emellertid fröproduktionen kommit i ett sådant läge, att det kan befaras, att denna produktion icke längre skall kunna upprätthållas, vilket givetvis skulle lända hela vår produktion av fodermedel till obotlig skada och därmed till förlång för landets produktion av animala livsmedel.

Läget är så allvarligt, att åtgärder synas böra vidtagas i syfte att förhindra ödeläggandet av den svenska fröproduktionen och därmed också den svenska förädlingen av ifrågavarande växter. Rådande fröimportförbud, som tillkommit särskilt för att förhindra import av värdelöst eller mindrevärdt frö, verkar ju i någon, om ock begränsad mån, genom

sin blotta tillvaro såsom ett skydd för den inhemska fröproduktionen. Då emellertid den svenska fröproduktionen för närvarande icke täcker landets behov, torde under en längre följd av år ett visst importbehov komma att föreligga. Detta nödvändiggör under förutsättning av fortsatt importförbud ett licensgivningssystem. Svårigheterna att på detta sätt åstadkomma en fullt rättvis och tillfredsställande reglering av fröimporten hava i själva verket visat sig nästan oöverbanneliga.

För att den svenska fröproduktionen må beredas nödigt skydd synes under sådana förhållanden ingen annan möjlighet föreligga än att åsätta importerade frövaror en för ändamålet avpassad tull. Samtidigt därmed torde gällande importförbud å frö upphävas, varigenom den nuvarande importregleringen komme att bortfalla.

Lantbruksstyrelsen meddelar följande angående *erforderliga tullsatser*:

Gällande tulltaxa av den 9 juni 1911 har i förevarande del följande utseende:

		Kvantitet för tull- beräkningen	Tullsats kronor/öre
	Frö:		
85	kanarie-	1 kilogram	— 10
86	tall-; ävensom kottar av pinus silvestris	1 »	6 —
87	gran-; ävensom kottar av abies excelsa eller abies pectinata	1 »	1 50
88	timotej-	1 »	— 10
89	rödklöver-	1 »	— 20
90	andra slag, ej särskilt nämnda, även pulverise- rade; ävensom fröstoff (sporer)	—	fria

De fröslag, som böra undergå tullförhöjning, äro under rubrikerna 88 och 89 fallande timotej- och rödklöverfrö. Därjämte böra följande fröslag, vilka, såsom fallande under rubrik 90, för närvarande äro tullfria, åsättas tull, nämligen frö av alsikeklöver, humleluzern, hundäxing, ängsvingel, renlost, engelskt rajgräs, italienskt rajgräs samt foderbet-, sockerbet-, rödbet-, rov-, kålrot-, kål- och morotfrö.

En beräkning av storleken utav den tull, som bör åsättas envar av bemälda frösorter, för att deras odling å svensk mark skall kunna upprätthållas, måste tydligen gå ut från en jämförelse mellan det pris, vartill varan kan produceras inom Sverige, och det pris, vartill densamma kan importeras från utlandet.

Inom lantbruksstyrelsen hava därför, med utgångspunkt från rådande allmänna odlingsförhållanden, uppgjorts så noggranna beräkningar rörande produktionskostnaderna, som tillgängliga uppgifter möjliggjort. Från särskilt kvalificerade fröodlare inhämtade uppgifter, utvisande avsevärt högre produktionskostnader, hava härvid icke medtagits. Vid förutnämnda beräkningar har hänsyn allenast tagits till verkliga omkostnader, inberäknat normal ränta, varemot ingen vinst medräknats. De skilda produktionsfaktorerna hava beräknats efter nu gällande prisläge. Produktionskostnaden avser således icke under sommaren 1923 skördat frö,

som alstrats delvis under högre prislägen, och kan ännu mindre anses motsvara den betydligt högre kostnaden för fröproduktionen under skördeåren 1921 och 1922.

Vissa svårigheter föreligga givetvis redan vid försök att åstadkomma noggranna och allmängiltiga beräkningar över kostnaderna för produktion av inhemskt frö. Vanskligheterna framträda emellertid i än högre grad, när det gäller att fastställa, till vad pris samma fröslag under de olika importsäsongerna kunnat importeras. Utgångspunkten måste nämligen vara priset i svensk hamn på vanlig handelsvara, icke särskilt kvalificerad och därför dyrare vara. Den billiga utländska frövaran nedtrycker nämligen de inhemska priserna och försvårar eller omöjliggör en fortsatt odling av svenskt frö. Någon prisstatistik för de olika frövarorna förefinnes icke, och även om sådan förelegat, hade den knappast kunnat användas såsom utgångspunkt vid bedömning av behovet av tull, då den givetvis måst angiva medelvärden.

Utredningen rörande importpriset å frö har därför grundats på till svenska firmor inkomna utbud av frö från utlandet under trenne importsäsonger, nämligen säsongerna 1921—1922 och 1922—1923 samt den gångna delen av säsongen 1923—1924. För ett och annat fröslag hava icke kunnat erhållas tillförlitliga uppgifter för samtliga dessa år, men torde detta icke vara av någon större betydelse.

För *timotejfrö*, *hundäxingfrö* och *ängssvingelfrö* kan produktionskostnaden beräknas lika eller till 1.05 kronor per kilogram. Timotejfrö odlas ofta i blandning med klöver, varvid produktionskostnaden kan beräknas något men obetydligt lägre. De priser, vartill utländsk frövara kan och kunnat inköpas, framgå av följande sammanställning av införskaffade uppgifter:

	För närvarande kronor	Säsongen 1922—1923 kronor	Medeltal kronor
Timotej	0.80	0.65	0.72
Hundäxing	1.33	0.56	0.94
Ängssvingel	1.09	0.73	0.91

De nuvarande höga prisen få emellertid anses såsom en tillfällig företeelse, som har sin orsak, dels uti en på grund av otillfredsställande priser minskad odling, dels ogynnsamma skördeförhållanden, vilka framkallat ett osedvanligt högt pris på världsmarknaden. I och med normala odlingsförhållanden torde en helt annan prissättning vara att emotse. Berörda förhållanden lärer sålunda icke kunna tillmätas större betydelse för bedömandet av frågan om tullbehov för dessa frösorter. Utgår man från de under föregående säsong gällande priser å den utländska marknaden, torde det vara tydligt, att ett starkt behov av skydd för denna odling av för vårt klimat värdefulla svenska stammar gör sig gällande. Detta skydd torde ej böra beräknas lägre än till 30 öre per kilogram. För timotej utgår redan nu en tull av 10 öre per kilogram, varför förslaget i denna del innebär en tullförhöjning med 20 öre per kilogram.

Produktionskostnaderna för *renlösta* samt *engelskt* och *italienskt rajgräs* torde kunna beräknas lika eller till 0.85—0.90 kronor per kilogram. De priser, vartill samma frövaror för närvarande och under senaste importsäsong kunnat inköpas från utlandet, framgå av följande sammanställning av föreliggande uppgifter:

	För när- varande kronor	Säsongen 1922—1923 kronor	Medeltal kronor
Renlost	0.56	0.85	0.70
Engelskt rajgräs	0.65	0.61	0.63
Italienskt »	0.65	0.59	0.62

Vad dessa frösorier beträffar skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke en tull av 25 öre för kilogram kunde anses tillräcklig för beredande av erforderligt skydd för den inhemska odlingen av desamma. Emellertid kan det engelska rajgräsfröet på grund av sin likhet med ängssvingelfrö icke gärna tulltekniskt skiljas från sistnämnda fröslag. Ett tulltekniskt särskiljande av engelskt rajgräsfrö och ängssvingelfrö skulle komma att erbjuda så mycket större svårigheter som de båda fröslagen just på grund av likheten sins emellan i handeln ofta förekomma oavsiktligt blandade med varandra. Under sådana omständigheter lär det bliva nödvändigt att åsätta engelskt rajgräsfrö samma tull som ängssvingelfrö. Då svårigheterna för ett särskiljande av de olika fröslagen icke inskränka sig till det engelska rajgräset och ängssvingel utan göra sig mer eller mindre gällande jämväl beträffande de båda andra gräsfröslagen, synes en enhetlig tullsats av 30 öre per kilogram böra åsättas alla nu berörda slag av gräsfrö.

Foderbetfrö kan beräknas kosta 1.30 kronor per kilogram i produktion vid odling inom landet. Sådant frö utbjudes för närvarande från Tyskland till 90 öre per kilogram, och från England till 96 öre per kilogram. Under importsäsongen 1922—1923 kunde utländskt betfrö importeras till ett pris av cirka 50 öre och 1921—1922 till så lågt pris som cirka 35 öre. Det lägsta tullskydd, som kan åsättas, om svensk odling skall kunna upprätthållas, måste under sådana förhållanden beräknas till 30 öre per kilogram.

Sockerbetfrö och *rödbetfrö* kunna svårligen skiljas från foderbetfrö, varför de av tulltekniska skäl måste åsättas samma tull som detta eller 30 öre per kilogram. En härmed förbunden fördel torde ock vara att, om sådant skydd beredes, en avsevärd del av landets behov av dessa frösorier säkerligen komme att odlas inom Sverige. För den svenska sockerproduktionen bör den stegring i produktionskostnaden, som en sådan tull kan medföra, vara betydelselös. Vid sådd av sockerbeter utsås i allmänhet 24 kilogram frö per hektar. En tull av 30 öre per kilogram skulle således öka kostnaden per hektar med 7 kronor 20 öre. Vid en sockerbetskördd av 30,000 kilogram per hektar och en så låg sockerutvinning som 15 procent, uppgår sockerproduktionen till 4,500 kilogram per hektar. Fördyringen per kilogram socker genom den föreslagna tullen skulle således utgöra endast 0.16 öre.

Rovfrö och *kålrotfrö* kosta vid svensk produktion ungefär lika mycket eller 1.10 kronor per kilogram. Det pris, vartill dessa båda fröslag kunna erhållas genom import, framgår av följande sammanställning av tillgängliga uppgifter:

	För när- varande kronor	Säsongen 1922 - 1923 kronor	Säsongen 1921—1922 kronor	Medeltal kronor
Rovfrö	0.75	0.76	0.60	0.70
Kålrotfrö	0.85	0.99	0.61	0.75

En tull av 30 öre per kilogram torde även för dessa frövaror vara i alla avseenden fullt motiverad.

Kålfrö kan icke tulltekniskt skiljas från kålrotfrö och måste av detta skäl åsättas samma tull som sistnämnda fröslag. Någon större olägenhet härav torde icke vållas, då dels kålfrö kan odlas inom landet och dels en så ringa tull å detta jämförelsevis dyrbara frö torde få anses utan betydelse.

Vad redan anförts angående svårigheterna att tulltekniskt skilja vissa frösorter från varandra gäller även i fråga om *rov-* och *rapsfrö*.

Till följd härav lärer den för rovrö föreslagna tullen 30 öre för kilogram också behöva gälla för rapsfrö. Av dessa frösorter importeras rapsfrö så gott som uteslutande för oljeindustrien, under det att rovrö företrädesvis användes för odling. Fröimport för pressningsändamål synes emellertid fortfarande böra vara tullfritt. Svårigheten synes kunna lösas på det sätt, att såsom förutsättning för tullfri införsel av frö av nu ifrågavarande slag föreskrives, att vederbörande fabriksidkare vid tullbehandlingen avlämnar skriftligt intyg på tro och heder därom, att varan är uteslutande avsedd för oljepressningsändamål. Då emellertid torde kunna förekomma, att kål- eller kålrotfrö finnes inblandat i annat för pressningsändamål infört frö, torde försiktigheten bjuda, att sålunda ifrågasatt medgivande av tullfrihet under angiven förutsättning utsträcker sig till även beträffande kålfrö och kålrotfrö.

Morotfrö kostar enligt lantbruksstyrelsens beräkningar 1.55—1.60 kronor per kilogram i produktion. Priset å utländskt morotfrö har inom lantbruksstyrelsen icke kunnat fastslås för innevarande importsäsong. Under förra importsäsongen kunde sådant frö emellertid inköpas till 1.75 kronor per kilogram och säsongen 1921—1922 till 0.64 kronor per kilogram. Det höga importpriset 1922—1923 berodde på dålig skörd av denna frövara och torde vid bedömandet av tullbehovet icke få tillmätas större betydelse. Frånsett detta pris torde en tull av 30 öre per kilogram för morotfrö få anses fullt motiverad.

Rödklöver. Svensk produktionskostnad uppgår till 1.90—2.00 kronor per kilogram. Enligt infortrade uppgifter utbjödes polsk och schlesisk vara till ett pris av 1.45 kronor per kilogram. Under de två föregående frösäsongerna kunde samma vara inköpas till pris av 1.47 och 1.43 kronor per kilogram. I medeltal för dessa tre säsonger torde således rödklöverfrö av detta slag hava utbjudits till pris av cirka 1.45 kronor per kilogram. Att märka är, att frö från Syd- och Västeuropa, som på grund av importförbudet icke kunnat hit införas, å världsmarknaden stått i ännu lägre pris. Ett tullskydd av 50 öre per kilogram, synes därför vara fullt motiverat. Detta skulle, då för närvarande tull å detta fröslag utgår med 20 öre per kilogram, innebära, att tullen borde höjas med 30 öre per kilogram. En sådan tullförhöjning kan emellertid synas drabba väl hårt på sådana håll, där en mera avsevärd användning av utländsk rödklöver alltjämt äger rum, d. v. s. företrädesvis inom de sydligare delarna av landet. Visserligen kunna räckdelarna anses i väsentlig mån kompensera genom de fördelar, dessa landsdelar skulle komma att åtnjuta genom det ökade skyddet för den för dem synnerligen betydelsefulla gräsfrö- och rotfruktsfröodlingen, men det oaktat torde en begränsning av tullförhöjningen till 20 öre per kilogram frö få anses skälig.

Alsikeklöver. Produktionskostnadspriset kan beräknas till 1.80—1.90 kronor per kilogram. För närvarande utbjödes kanadensiskt alsikeklöverfrö

till 1.00 krona per kilogram. Under de båda föregående säsongerna utbjöds utländsk alsike till pris av 1.35 och 1.36 kronor per kilogram. I medeltal för de tre säsongerna har utländskt alsikeklöverfrö kunnat anskaffas till ett pris av 1.24 kronor per kilogram. En tull av 40 öre per kilogram eller samma som för rödklöver torde därför vara fullt berättigad, så mycket mera som erfarenheten lärt, att utländsk alsike alltid är jämförelsevis mindrevärdig för svensk odling, vartill kommer, att under den tid, fröimportförbudet rått, intet behov av import kunnat påvisas eller tillstånd till import medgivits. Ifrågasätts kan till och med, huruvida icke för att under år med lågt världsmarknadspris försvåra importen av denna frövara, såsom till exempel för närvarande, ännu högre tull bör åsättas densamma.

Humleluzern har hittills till frö odlats i jämförelsevis liten utsträckning inom landet. Emellertid har på Gotland under senare tid sådan odling av ej ringa betydelse kommit till stånd, en odling, vars betydelse för svenskt jordbruk icke bör underskattas, men som icke torde kunna bestå under nuvarande tryckande konkurrens med utländsk vara. Några noggranna produktionskostnadsberäkningar beträffande denna frövara hava icke inom lantbruksstyrelsen kunnat uppgöras av brist på erforderliga uppgifter. Emellertid är produktionskostnaden betydligt lägre än för rödklöver, enär luzernfröskörden i medeltal kan beräknas mer än dubbel så stor som fröskörden av rödklöverfrö. Utgår man från samma bruttokostnad per hektar för båda fröslagen, skulle produktionskostnaden för luzernfrö bli något mindre än hälften så stor som den för rödklöverfrö. Ett beräknat produktionspris av 75 à 80 öre per kilogram torde närmast överensstämma med verkliga förhållandet. För närvarande utbjödes utländskt humleluzernfrö till ett pris av 45 öre per kilogram och kunde under sistförflutna frösäsong inköpas till ett pris av 70 öre per kilogram, vilket i medeltal för båda säsongerna utgör 57.5 öre. En tull av 20 öre per kilogram humleluzernfrö torde därför få anses vara nödvändig, om svensk odling av detta fröslag skall kunna upprätthållas.

De sålunda ifrågasatta tullsätserna hava betingats av nu rådande förhållanden. Visserligen torde jämväl vid normala valutaförhållanden produktionen av frö inom landet på grund av klimatförhållanden m. m. i regel bli dyrare än i vissa länder och ett skydd för dessa frövaror i allmänhet taget vara av behovet påkallat och ur alla synpunkter välmotiverat. De till synes höga tullsätser, vilka nu angivits såsom de lägsta, som kunna tänkas ägnade att vidmakthålla den svenska fröödlingen, torde dock icke böra göras definitiva. Fastmera synas ifrågavarande tullsätser vid förändrade internationella ekonomiska förhållanden böra underkastas en revidering.

Angående *verkan av frötullar* anför lantbruksstyrelsen vidare:

I regel invändes mot alla tullar, att de till nackdel för konsumenterna medföra en höjning av försäljningspriserna och endast utgöra skydd för viss näring eller viss grupp av näringsidkare på den övriga befolkningens bekostnad. Här ifrågasatta tullar måste emellertid anses vara av helt annan natur. Såsom förut framhållits, torde det vara ett verkligt riksintresse, att landets frökonsument, d. v. s. Sveriges samtliga jordbrukare, tillförsäkras ett för landets olika förhållanden fullt lämpligt odlingsmaterial. Kunde nu genom tull på de viktiga frövaror, varom här är fråga, en inhemsk kvalificerad fröproduktion upprätthållas och så småningom ökas, så att den täckte det svenska behovet, måste därmed följa en ökad skörd

av ifrågavarande kulturväxter. En sådan tull måste således i stort sett vara till fördel för lantmännen, även dem, som icke själva producera frö.

Emellertid torde det kunna väntas, att tullen även skall bli till fördel för den konsumerande allmänheten. Genom ökad skörd vinnes nämligen trots höjningen av priset å utsäde en sänkning av produktionskostnaderna. Detta förhållande torde lättast framgå av ett exempel. Om produktionen av svenskt alsikefrö icke förslår till täckande av landets behov, kan man bli hänvisad till import av amerikanskt frö med en produktionsförmåga av endast cirka $\frac{2}{3}$ mot den svenska varan. Av svensk alsike säs cirka 12 kilogram frö per hektar. Den merkostnad i utsädet, som en tull av 50 öre per kilogram medför, skulle således höja produktionskostnaden per hektar med 6 kronor. Däremot svarar dock en förhöjning genom användandet av det svenska utsädet från cirka 3,000 kilogram hö till cirka 4,500 kilogram eller med ungefär 1,500 kilogram till ett värde per hektar av, lågt räknat, 75 kronor. Motsvarande blir förhållandet med såväl rotfrukter, som andra här ifrågavarande växter. Alla dessa frösorter avse produktion av foderväxter och den sänkning i produktionskostnaden, som kan ske härå, återverkar å sin sida på de animala produkterna. Under sådana förhållanden torde det ligga i öppen dag, att de föreslagna tullarna icke kunna tagas till berättigad intäkt för höjning av de priser å lantmannaprodukter, som konsumenterna få betala. Tvärt om torde det kunna sägas, att de verka i motsatt riktning.

De enda, som skulle bli lidande på tullar av här ifrågasatt art, äro de fröhandlare, vilka grundat sin rörelse på import av utländskt frö. Deras möjlighet till förtjänst på grund av de, tack vare rådande valutaförhållanden, särskilt billiga utländska frövarorna skulle i viss mån kringskäras. De fröhandlare åter, som genom egna eller kontrakterade odlingar inom landet sörja för sitt behov av frö, hava givetvis samma intresse som lantmännen och allmänheten.

Endast i undantagsfall torde liknande skäl kunna anföras för tull å annan importvara. Det enda fall, som lantbruksstyrelsen känner, tillhör även det växtodlingens område. Sedan erfarenheten lärt, att utländskt tallfrö och även utländskt granfrö i jämförelse med inhemsk vara i allmänhet lämnade sämre trädbestånd med minskad avkastning från skogarna, hava nämnda utländska fröslag åsatts höga tullar eller 6 kronor per kilogram för tallfrö och 1.50 kronor per kilogram för granfrö. Tack vare dessa tullar har den svenska produktionen av dessa frövaror kunnat vidmakthållas till gagn för landets skogsproduktion och därmed för hela samhället.

Möjligen skulle kunna ifrågasättas, huruvida man icke i stället för vidtagande av tullförhöjningar kunde genom en omfattande upplysningsverksamhet göra det svenska fröets överlägsenhet och den ekonomiska fördelen av dess användning även vid relativt högre prislägen än för motsvarande utländska frösorter kända i vidare kretsar och härigenom åstadkomma erforderligt stöd för den inhemska fröodlingen. En lång erfarerhet har emellertid med tydlighet ådagalagt, att trots alla ansträngningar, som göras i ovan angivna syfte, den stora massan av våra lantmän, särskilt under nuvarande tryckta konjunkturen på jordbruket, låta sig påverkas av mera avsevärd prisskillnad till förmån för den utländska varan, även med risk av mindre ekonomiskt utbyte.

Lantbruksstyrelsen gör slutligen följande beräkning av *inkomst genom frötull*:

Vad därefter beträffar frågans statsfinansiella sida torde det knappast låta sig göra att verkställa någon tillförlitlig beräkning över de ökade inkomster, de ifrågasatta tullarna kunde väntas tillföra statsverket, i det att importstatistiken icke lämnar uppgift om införseln av varje särskilt slag av ifrågavarande frövaror. Till ledning vid bedömandet av denna fråga har därför gjorts en sanmanställning av de importlicenser, som föregående importsäsong utfärdats av lantbruksstyrelsen, samt en utredning, av vilka ökade inkomster en import av denna storlek skulle hava lämnat med nu ifrågasatta nya eller förhöjda tullar. Därvid har erhållits en slutsumma av 905,909 kronor. Nu kan med fog invändas, att icke alla licenser med säkerhet tillförlitligt utnyttjats. Emellertid synes en beräkning, gående ut på att minst två tredjedelar av licenserna begagnats, icke vara för högt tilltagen och en inkomstberäkning av 600,000 kronor för år vara berättigad. Framhållas må jämväl, att de ifrågasatta tullarna äro avsedda att stimulera den svenska fröodlingen och att det vid sådant förhållande bör antagas, att importbehovet av frö så småningom kommer att starkt minska. Härigenom skulle ock statens inkomster av tullavgifter för dylik import komma att bliva reducerade i motsvarande grad.

Såsom förut framhållits, böra de ifrågasatta tulländringarna erhålla provisorisk karaktär. Deras giltighetstid bör sålunda begränsas exempelvis till den 1 juli 1926.

*Departements-
chefen.*

Det synes mig uppenbart, att åtgärder utöver dem, som må föranledas av lantbruksstyrelsens förslag om importkungörelse, äro av nöden för att under nuvarande för den svenska fröodlingen brydsamma förhållanden bereda denna odling skydd gent emot den övermäktiga utländska konkurrensen samt därvid tillika i största möjliga mån förhindra spridande inom landet av mindrevärdigt frö.

Det rådande importförbudet, vilket emellertid från början avsågs som en rent provisorisk åtgärd till förhindrande av införsel till riket av mindrevärdigt frö, är visserligen ägnat att giva skydd åt den inhemska fröodlingen i angivna hänseende. Men då den svenska fröproduktionen icke täcker behovet och alltså import nödvändiggöres av vissa kvantiteter frövaror, vilka genom sin prisbillighet verka nedtryckande på försäljningsprisen för de inhemska varorna, kan detta skydd icke betecknas såsom tillräckligt effektivt. Ett importförbud med därtill hörande licenssystem blir för övrigt alltid i tillämpningen förenat med åtskilliga vanskligheter. Lantbruksstyrelsen har också själv i den avgivna promemorian framhållit, att svårigheterna att på denna väg erhålla en fullt rättvis och tillfredsställande reglering av fröimporten visat sig nästan oövervinnliga. Denna väg synes alltså icke föra till en tillfredsställande lösning av frågan.

Från vissa håll har — detta i främsta rummet i sammanhang med fråga om inrättande av central frökontrollanstalt — ifrågasatts åsättande av importavgifter vid införsel till riket av frövaror. Som jag omförmälde vid redogörelsen för vissa yttranden över de av lantbruksstyrelsen 1922 framlagda författningsförslagen, hava hushållningssällskapens förvaltningsutskott så gott som enstämmigt uttalat sig för sådana avgifter. Genom

åsättande av dylika avgifter skulle givetvis visst skydd beredas den inhemska fröodlingen. I vad en sådan anordning skulle vara förbunden med fortsatt importförbud möta emellertid däremot de betänkligheter, varom jag nyss talat. Att åter utan sådant samband åsätta importavgifter synes mig i det hela vara liktydigt med införande av tull.

I detta sammanhang torde för övrigt böra erinras, att det direkta ändamål, som i första hand avsågs att främjas genom de föreslagna importavgifterna, nämligen inrättande av en central frökontrollanstalt, på sätt framgår av vad jag anfört vid anmälan denna dag av fråga om frökontrollverksamhetens omorganisation, synes kunna ernås utan dylik särskild åtgärd, då nämligen de för sagda omorganisation beräknade kostnaderna kunnat högst avsevärt begränsas.

Vid sådant förhållande synes mig det skydd, varav enligt min övertygelse den svenska fröodlingen är oundgängligen i behov, böra givas genom att — på sätt lantbruksstyrelsen i den avgivna promemorian föreslagit — åsätta importerade frövaror en lämpligt avpassad tull. Att denna tull icke kommer att verka fördyrande på lantmannaprodukter torde oförtydligt framgå av vad lantbruksstyrelsen anfört. Man har all anledning förvänta, att den kommer att verka till ökning av lantmännens produktion.

Vad lantbruksstyrelsen anfört i fråga om de frövaror, som för nu ifrågasvarande ändamål böra åsättas tull, finner jag sakligt och väl grundat, liksom jag ock anser de av lantbruksstyrelsen ifrågasatta tullsatserna lämpligt avvägda. Jag vill alltså förorda vad lantbruksstyrelsen i sådant avseende föreslagit. Likaledes biträder jag vad lantbruksstyrelsen anfört därom, att de föreslagna tullbestämmelserna böra bliva provisoriska; och torde framställning i ämnet till riksdagen för närvarande böra göras i vad avser tiden intill den 1 juli 1926. Vad slutligen beträffar dagen för de nya bestämmelsernas ikraftträdande torde det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att härom träffa avgörande, i sammanhang varmed nu gällande importförbud lärer böra upphävas och åtgärder vidtagas för utfärdande av bestämmelser avseende reglering för normala förhållanden av import av vissa frösorter.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att rubrikerna 88 och 89 i gällande tulltaxa skola från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, för tiden intill den 1 juli 1926 erhålla följande ändrade lydelse:

	Frö:	Kvantitet för tull- beräkningen	Tullsats	
			kronor	öre
88	timotej-, hundäxing-, ängssvingel-, renlost, engelskt rajgräs-, italienskt rajgräs-, foderbet-, sockerbet-, rödbet-, rov-, raps-, kålrot-, kål- och morot-	1 kilogram	—	30
89 a	rödklöver- och alsikeklöver-	1 »	—	40
89 b	humleluzern-	1 »	—	20

Anmärkning. För oljetillverkning infört rov-, raps-, kål- eller kålrotfrö må tullfritt utlämnas, därest vederbörande fabriksidkare vid tullbehandlingen överlämnar skriftligt intyg på heder och tro därom, att varan är uteslutande avsedd för sådant ändamål.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen sålunda hemställt.

Hans Maj:t Konungen behagar lämna bifall härtill samt förordnar, att proposition i ämnet skall med den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Nils Flodman.